

AKROPOLITÁN

AKROPOLITÁN

FILOZOFIE - KULTURA - DOBROVOLNICTVÍ
Elektronický časopis č. 172, září 2024

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.
Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.
Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLOMOUČ

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDOBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

Šéfredaktorka

Slavica Kroča

Odpovědná redaktorka

Ivana Hurytová

Redakce a grafická úprava:

Eva Bímová,

Martina Flaitingrová, Ondřej Aksamít,

Jana Aksamítová, Petra Pavlíčková,

Samuel Bíma, Aleš Gabriel

Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

Všechna práva vyhrazena.

Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukovány v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

5

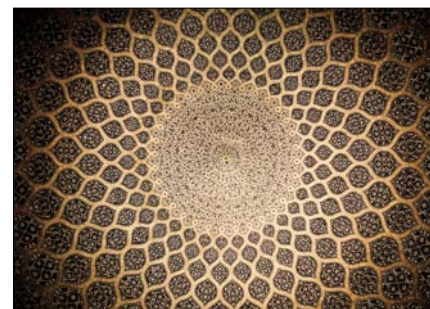
JAKÉ POZNÁNÍ
MŮŽE UTIŠIT BOLEST?

6

XENOFANÉS, BÁSNÍK S DUŠÍ BADATELE

10

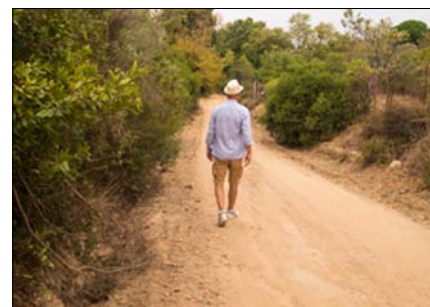
SVĚT MOZAIKY
ANEB MALOVÁNÍ PRO VĚČNOST

13

MUŽ, KTERÝ SE PROCHÁZEL S EINSTEINEM

15

SÍLA CHŮZE

Jako škola filozofie na klasický způsob se věnujeme nejen filozofii, ale i kultuře a dobrovolnictví, které představují praktickou stránku uplatnění všech vědomostí, kterých se nám dostává, abychom mohli být celistvou lidskou bytostí.

Prof. Livraga kdysi řekl: „*Pokud si dokážeme představit kulturu, která nás nebude rozdělovat v tom intelektuálním, morálním, emocionálním, vyšším, duchovním, kulturu, která nevytváří kmeny, kulturu, která nerozděluje člověka od člověka..., přivede nás to k novým poznatkům o světě a k novým poznatkům o životě.*“

Dle starodávných učení, ať už filozofických či náboženských mají všechny lidské bytosti společný původ. To znamená, že vše, co má dopad na jednoho člověka, má dopad na celý národ, na celé lidstvo, ať už v tom pozitivním či negativním smyslu, protože máme společnou evoluci a sdílíme ji na společné planetě.

Jelikož je lidstvo jedno, ovlivňujeme se navzájem, i když si to často neuvědomujeme, protože si dostatečně sami sebe nevážíme, neznáme sami sebe a takto nedokážeme poznat ani ostatní. Někdy nechápeme, že moje bolest a moje štěstí jsou také bolestí a štěstím jiných lidí.

Nejsme stejní ani fyzicky ani psychicky, máme různé zvyky a jazyky, žijeme v různých částech světa a klimatických podmínkách, ale utváříme na zeměkouli nádhernou mozaiku. Mozaiku, která je shrnuta v našem mottu, jímž se řídíme: „*K jednotě přes rozmanitost.*“

Dnes se spíše zdůrazňuje individualismus místo toho, aby se rozvíjelo *individuum*, což znamená *já jako jednotná lidská bytost, která není rozpolcená*. K tomu je však třeba poznat sebe sama a kromě fyzické stránky dbát i o tu duševní a duchovní a vychovávat je.

Dnes je v módě mluvit o dobrovolnictví, ale nepřemýšlí se o tom, že dobrovolnictví znamená konat s dobrou vůlí a svobodně, a ne kvůli image. Zapomíná se na fakt, že kdo je uvědomělejší, což znamená, že „*má více vědomí,*“ má i více vůle a svobody.

Celý náš kurz *Filozofie pro život* je o jednotě, kterou utváří rozmanitost jednotlivců, společnosti i dějin. Protože v jednotě je síla. A není to jen otřepaná fráze, ale velká pravda, která vždy platila, platí a bude platit.

Paní Blavatská kdysi řekla: „*Každý chce pracovat na svém vlastním rozvoji a pokroku; málokdo je však ochoten pracovat pro rozvoj a pokrok ostatních...*“

Pracovat i pro ostatní znamená pracovat na jednotě, která v sobě zahrnuje tolik důležitých hodnot pro lepší život: jednota nás činí jistějšími, neboť víme, že nejsme sami a můžeme si vzájemně pomáhat; jednota nám umožňuje uskutečnit díla, která jeden člověk sám uskutečnit nemůže; jednota nám poskytuje možnost dialogu, abychom věčně nevedli pouze monolog, v němž časem už nemáme co říci; jednota nám umožňuje být svobodní, i když nejsme sami.

Jednota a svoboda... Dvě slova tak vznešená a tolik zneužívaná, až se stávají nejednotou a nesvobodou. Proto buďme rozmanití, neboť to znamená svobodní..., ale také na základě rozmanitosti utvářet funkční jednotu, která zušlechťí naši duši, všechny lidi kolem nás a svět učiní místem důstojným pro život.

Slavica Kroča

Jeden mladý mnich byl na několik měsíců pozván do významného kláštera. Měl tkát s ostatními mnichy gobelín, na němž velmi záleželo. Po nějaké době se uprostřed práce zvedl a rozhořčeně protestoval: *Už dost. Nemohu dál. Příkazy, které mi dali, jsou nesmyslné..., pracuji se zlatou nití, mám ji celou rozstříhat a вплést do nesmyslných uzlíčků. Takové plýtvání časem!*

Uslyšel ho starý mnich a řekl mu: *Synu, ty jsi neviděl celé dílo. Pracuješ jen na části výšivky a neznáš celek.*

Poté jej vzal do prostorné dílny, kde přes celou zeď visel veliký gobelín. Mladý mnich zůstal v úžasu stát. Pracoval na výšivce překrásného obrazu Klanění králů a jeho zlatá nit tvořila část svatozáře Jezulátka. To, co se mladíkovi předtím zdálo jako mrhání časem, bylo najednou nádherné.

Každý z nás i každé naše dobré dílo tvoří část obrazu, který je úžasným celkem. □

JAKÉ POZNÁNÍ MŮŽE UTIŠIT BOLEST?

Delia Steinberg Guzmán

Mnoho filozofických i náboženských nauk nás učí, že poznáním ukončíme utrpení. A toto tvrzení, které snad do jisté míry chápeme, nás vede k tomu, abychom si položili určité otázky: Jaké jsou vědomosti, které mohou utišit bolest? A jaké jsou hranice tohoto poznání? Je zřejmé, že ne každé poznání slouží k tomu, aby přineslo lidstvu štěstí. A je také zřejmé, že pokud má poznání své hranice, i bolest by je měla mít...

A přesto nám život neustále ukazuje, že bolest je nekonečná a že když nám nějaké poznání přinese úlevu, okamžitě se objeví nová bolest, která předčí tu předchozí a vyžaduje jiný druh poznání, aby ji zmírnilo.

Když se tedy ptáme, které znalosti účinně pomáhají překonat lidské trápení, tak toto skutečné poslání naplňují pouze ty, které odstraňují vnitřní nevědomost a šíří trvalé světlo. Nestačí si stále plnit hlavu údaji, kterým říkáme „vědomosti“, nýbrž je nezbytné, aby tyto údaje byly odpovědí na naše potřeby a starosti. Vědomosti lze také měřit dle jejich delšího či kratšího trvání a podle filozofů všech dob platí, že ty, jež trvají nejdéle, jsou těmi, které se nejvíce blíží Pravdě. V tomto případě se trvání rovná stálosti, neměnnosti, dokonalé stabilitě. A od toho se odvíjí náš „akropolitánský“ postoj, kdy hledáme ony stálé ideje, ty, které se v průběhu dějin vždy opakují v tom či onom jazyce, protože v těchto rovnocenných idejích vidíme projev téže pravdy oděné do různých šatů.

A jaké jsou hranice těchto vědomostí? Tyto hranice jsou dané samotnou lidskou evolucí. Náš obzor je ve výšce očí, které se na něj dívají: čím více člověk roste, tím více se rozšiřuje jeho obzor, a čím dále tento vznešený člověk – tento člověk „Akropolis“ – kráčí, tím více se horizont vzdaluje a zahrnuje nekonečné a dnes neznámé oblasti. Ale naopak, před člověkem, který se plazí a nechává se strhnout nesnáze, je obzor jen velmi blízkou linií bez naděje a bez větších perspektiv. To, co je dnes tajemstvím, může být zítra poznáním. To, co je dnes temnotou, může být zítra světlem. To, co je dnes vzdáleným horizontem, může být zítra širokou cestou plnou možností. Jsou však zapotřebí odvážní lidé, schopní vzpřímeně bojovat a nezastavovat se na cestě, ať už jim nohy poraní sebevíc trnů. Pouze před těmito lidmi otevírá Mysterium své brány a stává se Poznáním. Pouze před těmito lidmi je Poznání tak rozsáhlé, že zbavuje veškerého utrpení, veškeré nevědomosti, veškerého nepochopení, aby nakonec v růže proměnilo vše, co bylo na počátku trním. □

XENOFANÉS, BÁSNÍK S DUŠÍ BADATELE

The Symposium
Anselm Feuerbach

Tereza Goliášová

Abychom se setkali s hrdinou dnešního článku, musíme se vydat na dalekou cestu prostorem a časem. Budeme na ní potřebovat vytrvalost – náš hrdina totiž putoval dlouho a daleko – a velkou zvědavost, jelikož se věnoval obrovské šíři témat a oborů.

Na jaké místo se podíváme? Do města Kolofón v Malé Asii, kde se náš hrdina narodil. Bohužel není přesně známo, ve kterém roce, bylo to přibližně ve druhé polovině šestého století před naším letopočtem. A jak dlouho budeme na cestách? Celých 92 let a možná i déle! Tak dlouhý totiž podle historiků byl život tohoto mimořádného filozofa, badatele, básníka, meteorologa, paleontologa a reformátora v jedné osobě.

Xenofanovo rodné město opustíme velmi brzy, ještě v době jeho mládí. K odchodu a následnému putování ho přiměly snad útoky Peršanů, nesouhlas s tamní vládou nebo jen prostá chuť cestovat. To už se zřejmě přesně nedozvíme. Cestoval však desítky let po celém tehdejší Řecku a jeho koloniích, až zakotvil v jižní Itálii na místě zvaném Elea. Tam později pod impulzem jeho myšlenek vznikla elejská filozofická škola. Ta už však vypráví příběhy jiných hrdinů.

Pokud máte rádi poezii, rozhodně se během putování s Xenofanem nebudete nudit. Přednášel totiž cestou básně. Většinou to byla jeho vlastní díla, byla však velmi specifická. Neměla ani tak za cíl potěšit ucho posluchače svou zvukomalebností, jako spíš podnítit, popostrčit a popíchnout jeho mysl. Byly to básně, které odrážely Xenofanovy životní postoje a pojednávaly o nejrůznějších tématech, od morálky a etiky přes historii a náboženství až po vznik vesmíru. Někdy také recitoval básně jiných autorů. Pečlivě si je však vybíral tak, aby souzněly s jeho životními přesvědčeními. Ty, které s nimi byly v rozporu, naopak velmi ostře kritizoval. A největším terčem jeho nesouhlasu byli paradoxně básníci, kteří se tehdy těšili největší oblibě a slávě: Homér a Hesiodos.

Abychom pochopili, co jim měl Xenofanes za zlé, musíme se zaměřit na stav, v němž se tehdy nacházelo řecké náboženství. Právě prostřednictvím Homéra a dalších autorů získaly mýty a příběhy o bozích Olympu na velké popularitě. Odpovídala tomu však i jejich podoba. O bozích, dříve dokonalých bytostech, jsme najednou mohli číst, že lžou, mstí se, ovládá je hněv a propadají dalším lidským neřestem.

*To všechno bohům přiřkli Homér a Hesiodos,
co u lidí je potupou a hanbou,
že kradou, cizoloží a navzájem se podvádějí.*

Xenofanes v tomto přístupu viděl velké nebezpečí. Role bohů jako vzorů ctností, jimiž se člověk mohl inspirovat a zdokonalovat sám sebe ve snaze přiblížit se jim, byla totiž tímto pojetím zcela narušena. Tato úpadková forma nejenže nevedla člověka k vnitřnímu rozvoji a růstu, ale dokonce ospravedlňovala jeho nedostatky. Proč by měl být morální a čestný, když dokonce ani bohové takoví nejsou? Také tehdejší představy o tom, jak bohové vypadají, podrobil značné kritice. Aby ukázal, jak zcestné je představovat si bohy v lidské podobě, použil provokativní příměr.

*Aithiopové si bohy představují ploskonosé a tmavé,
Thrákové zase je mají za modrooké a rusovlasé.
Kdyby ale voli, koně a lvi měli ruce,
nebo kdyby mohli rukama kreslit a dovršovat díla jako muži,
pak by koně koním a voli zase volům podobné
také kreslili podoby bohů a tvořili těla taková,
jakou každý právě sami mají postavu.*

Nešlo o bezúčelný sarkasmus nebo kritiku za každou cenu, ale o upozornění na další nebezpečí. Pokud bohové mého národa vypadají takto, pak rozhodně nebudu mít pochopení pro jiné, jejichž podoby se odlišují... A tím ani pro ty, kteří je uctívají. Místo spojení a sjednocení, které jsou původním cílem a smyslem každého náboženství, se tak podporují konflikty a separatismus. Jak tomu zabránit? Xenofanes nabízel jiný a možná i lepší způsob, jak na toto téma, které tenkrát bylo přirozenou součástí života každého člověka, nahlížet. Jeho odpovědí na úpadek a nepochopení bylo pojetí zvané panteismus.

*Jeden bůh, největší před bohy a lidmi,
není smrtelníkům podobný ani postavou, ani myšlenkou.*

Boha nevnímal jako postavu podobnou vzhledem i chováním člověku. Představoval si pod tímto pojmem něco zcela jiného: princip, podstatu, něco neuchopitelného, jen těžko představitelného... Něco, co vše řídí a co nás přesahuje. Nazývá ho Všechno, Jeden, Stálý. Inteligentní princip, jímž je prostoupeno celé univerzum, celá příroda a každý člověk. Říkal, že abychom mohli tento nadčasový duch objevit, vidět ve světě, v sobě i v ostatních lidech, je třeba nikdy nepřestat hledat, zkoumat, bádát. A tuto odpověď prokázal Xenofanes celým svým životem.

Byl neobyčejným milovníkem přírody. Všiml si, že přes neuvěřitelné množství nejrůznějších forem, kterých příroda nabývá, vytváří dohromady jeden obrovský, funkční celek. Přesto, anebo možná právě proto, že jsou její části tak rozdílné, dokáží dohromady vytvářet nádhernou a fungující jednotu. Jaké by to bylo, kdybychom tímto způsobem dokázali přistupovat také ke společnosti a mezilidským vztahům! Naše odlišnosti by pro nás už nebyly zdrojem podráždění, nepochopení a konfliktů, ale vítaným obohacením a příležitostmi ke spolupráci.

Xenofanes nad přírodou nikdy nepřestával žasnout. Zkoumal koloběh vody, pozoroval mraky a popisoval, jakým způsobem vznikají. Obdivoval, jak se v nich za bouřky spojují dva jinak neslučitelné elementy: voda v podobě deště a oheň v podobě blesku. Kromě toho pátral také po zkamenělinách, kterých našel a prozkoumal nevídané množství; bez nadsázky bychom ho mohli označit za prvního známého paleontologa. Toto bádání a zkoumání pro něj bylo velmi důležité, neboť, jak sám napsal, Bohové neukázali smrtelníkům všechno. Proto posluchače svých básní podněcoval k vlastní aktivitě, učení, pozorování a studiu. V době, kdy největšími hrdiny byli vítězové olympijských her, připomínal, že kromě síly fyzické existuje také síla myslí, síla ducha, síla moudrosti a charakteru, a ta je také hodná obdivu; a určitě i mnohem více.

Neb nad sílu mužů lepší i nad koní běh je naší moudrosti dar.

Přestože nás cesta, kterou jsme společně podnikli, zavedla do vzdálených dob a na daleká místa, myšlenky, s nimiž jsme se na ní setkali, zdaleka nejsou vzdálené ani zastaralé. Vždyť jednota, pochopení, nadšení a bádání jistě nebyla cenná jen pro Xenofana a jeho dobu. Jak si jejich platnost a nadčasovost nejsnáze ověřit? Pusťme je do svého života, a uvidíme, že se z jejich kouzla můžeme těšit dnes stejně jako kdysi naši předkové. □

Výběr z použité literatury:

Jan Bouzek, Zdeněk Kratochvíl: Řeč umění a archaické filosofie

Diogenes Laertios: Životy, názory a výroky proslulých filosofů

Vladimír Groh: Řeční filosofové a mystici

Edward Hussey: Presokratikci

MEXIKO, SYMBOLISMUS A ARCHEOLOGIE

Když evropský svět objevil onoho 12. října 1492 nový kontinent, byl ponořený do procesu změn, které ho přivedly ke všeobecné renesanci. Ale netušil, že tento proces prodělá výrazný obrat při poznávání světa tak odlišného a originálního, jakým byl svět předkolumbovských kultur. Velmi vzdálené skutečnosti byly představy, které si vytvořili španělští dobyvatelé, když otevřeli stránky neobyčejné knihy historie, jejíž počátky sahají do doby, po které následovalo přinejmenším pět tisíc let kulturního vývoje.

„Květinová válka“

Toto je základní koncept pro porozumění hloubce mysticismu národů nahuatl. Pro ně je samotná lidská bytost jako bitevní pole. Člověk musí bojovat po celý svůj život, aby smířil svou duchovní část s částí hmotnou, ze které je stvořen. Jestliže zvítězí duch, říká se, že tělo „rozkvetne“ a že nové světlo a nová energie dá sílu Slunci.

Květinová válka je obřad. Kandidát bojoval proti čtyřem válečníkům, kteří symbolizovali 4 světové strany (4 okvětní lístky), a střed této květiny obsadil samotný kandidát. Jeho vítězství bylo jako otevření květiny, symbolizovalo získání duchovní energie a vítězství nad silami přírody. Silami, které ztotožňovali se zvířaty: člověk, který se oblékl do kůže přemoženého jaguára, si přisvojil jeho sílu, jeho vlastnosti.

Uspořádání tří světů

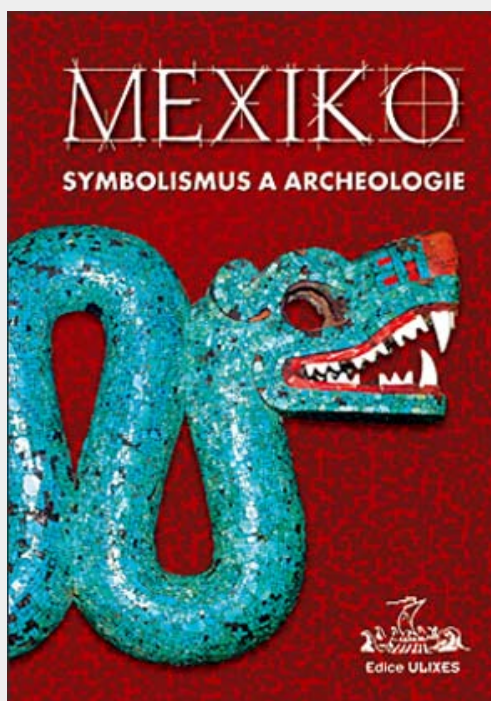
Připomínáme, že pro Mexiky bylo univerzum tvořeno třemi úrovněmi: úroveň nejvyšší nebo

nebeská, která je tvořena 13 nebi, přičemž to nejvyšší je Omeyocan, místo, kde sídlí dualita. Druhou je úroveň země, odkud vycházejí čtyři směry univerza (světové strany). Třetí, složené z devíti stupňů, které vrcholí v Mictlanu, je podsvětím, světem mrtvých.

Toto univerzální pojetí zůstává ztvárněno v ceremoniálním okruhu. Templo Mayor je výjimečným posvátným místem, kde se kříží tyto úrovně. Stejně tak jako se z Templo Mayor šíří čtyři základní části města, současně z něj vycházejí tři úrovně, které tvoří univerzum Mexiků.

Pozemská úroveň je představována obecně plochou, na které se nachází chrám. Na ní se nalézají ohniště a velký počet obětin. Nebesa jsou symbolizována prvky, které tvořily budovu, třinácté nebe, Omeyocan, se nachází umístěn v prostoru věnovaném dvěma modlitebnám bohů, v místě duality. Myšlenka duality je přítomna také v nejstarších stavebních etapách: je reprezentována dvěma podstavci usazenými na hlavní ploše s příslušnými modlitebnami v horní části.

Do úrovně podsvětí se vchází skrze dva pahorky, které do sebe narážejí. Ten na jižní straně, který odpovídá Huitzilopochtlimu, je přesně vymezený pahorek: Coatepec. Při zkoumání umístění božstev musíme vědět, jaké je přesné místo, které jim určuje mýtus: bůh Huitzilopochtli je na tom vyšším, zatímco jeho sestra Coyolxauhqui, sřatá a rozčtvrcená, leží přemožená na úpatí pahorku – chrámu; na plošině jsou také hlavy hadů, kteří jsou symbolem a původem jména pahorku-chrámu Coatepec (pahorek hadů).

V našich sídlech nebo na www.vecnakrasa.cz

SVĚT MOZAIKY ANEB MALOVÁNÍ PRO VĚČNOST

Dana Gabrielová

Doba, ve které žijeme, přináší neuvěřitelné množství informací a poznatků či podnětů a impulsů, a není snadné si z nich vytvořit představu o světě a obraz současnosti. Malé ohlédnutí za světem mozaiky a rozjímání o jejím malování pro věčnost přispěje ke krátkému zastavení a hledání „hloubky v ploše“.

Pokud bychom se zaobírali krásou jednoho dílku mozaiky a zkoumali ho pod lupou, aniž bychom poodstoupili, aby se do našeho zorného pole dostalo dílků více, nikdy bychom neviděli celý obraz. Bylo by to stejné, jako kdyby se poutník na své cestě zastavil, poznával a obdivoval jednu její etapu..., ale kvůli ní už nepokračoval dál k cíli. Ať nám je tedy mozaika příkladem, že potřebujeme nadhled, který nás obohacuje. Ať nám je příkladem, abychom neposuzovali pouze jednotlivosti, ale snažili se vnímat celek.

Renesanční umělec a historik umění Giorgio Vasari v 16. století prohlásil: *Mozaika je ten nejtrvalejší obraz. Jiné malby časem vyblednou, ale mozaika září po dlouhou dobu stále stejně.*

Původ slova

Opus musivum (lat: dílo mozaikové) nám poukazuje na souvislost s Múzami, dcerami nejvyššího boha Dia a bohyně paměti Mnemosyné, které jsou vnímány jako ochránkyně umění i inspirátorky umělců. Mozaika by tedy byla dílem, které je tvořeno pod ochranou Múz pro uchování zkušeností pro budoucnost a které dokáže sjednocovat krásu materiálů s krásou obrazu.

Jaká je technika výroby mozaiky?

Jde o plošné výzdoby podlah, stěn nebo sloupů a stropů či kleneb tvořené nejrůznějšími materiály. Materiál, tvar a velikost jednotlivých dílků mohou být stejné nebo se mohou lišit; obvykle od deseti či dvaceti milimetrů, avšak pro detaily lze připravit dílky s rozměrem pět milimetrů, v pozdějších dobách i méně. Používají se oblázky i řezané kameny, polodrahokamy, terakota, barevná sklíčka či dílky vzniklé vložením plátků zlata nebo stříbra mezi dvě skleněné tabulky, kovy, kousky dřeva i perleť, které se vkládají do měkké malty, cementu nebo tmelu (někdy jsou nazývány tessera, což je malý kousek kamene, skla, keramiky nebo jiného tvrdého materiálu řezaný do krychlového nebo jiného pravidelného tvaru). Na závěr se hladký povrch může voskovat a leštit, tím se dosahuje zvýraznění barev.

Barevná skladba jednotlivých dílků je tím, co vytváří obraz a plastičnost výjevu. Umělci a řemeslníci ji úspěšně využívají k vyvolání iluze světla a stínu, hloubky, hmoty a perspektivy, ale i k umocnění atmosféry prostoru od ohromující k relaxační, od profánní k mystické.

Motivy v průběhu času

Jsou nejrůznější. Velmi často se objevují geometrické ornamenty, motivy rostlinné nebo zvířecí. Postupně pak vítězí zobrazování mytologických, náboženských či historických výjevů nebo zachycení okamžiků z denního života.

Nacházíme mozaiky rozměrů malých, které upozorňují obrázkem a nápisem „Pozor na psa“ (Cave canem), zdobí zrcadla nebo jiné předměty, fungují jako vývěsní štíty. Ale nejvíce zaujmou naši pozornost ty větší, desítky až stovky metrů čtverečních ploch pokrytých malými dílky, které zdobí stěny a stropy posvátných staveb, fasády domů, podlahy lázní a mohou být reprodukcemi obrazů nebo ztvárněním více či méně abstraktní představy autora.

Ohlédnutí za historií

Někteří historikové umění tvrdí, že mozaika byla několikrát zapomenuta a následně znovu objevena. O její historii tedy nevíme úplně vše. Objevuje se u různých kultur a oblibu získává v různých dobách. Najdeme ji v Uruku v Mezopotámii, u Aztéků (masky z tyrkysu a obsidiánu), velký rozkvět však mozaika zažívá v pozdní antice. Od šestého století před n. l. se tato technika objevuje v Řecku, a brzy na to, v dobách starého Říma, se šíří od Hispánie, Galie a Germánie přes Podunají a Balkán do Orientu (někteří historikové dokonce považují nálezy mozaiky za důkaz šíření římského vlivu). Následně se její umění přenáší i do starokřesťanského a islámského světa nebo gotiky a renesance. A koneckonců se v nemalé míře používá i v moderní době.

Příklad známých mozaik a zajímavosti z jejich světa:

- Největší muzeum antické mozaiky na světě nabízí 1700 metrů čtverečních těchto uměleckých děl (Zeugma mozaikové muzeum ve městě Gaziantep v Turecku).
- Pokladnicí mozaik je i Tunisko, např. muzeum v paláci Bardo v Tunisu nebo muzeum Kasbah v Soussse: zde uvidíte kruhový obraz boha moří Poseidona s trojzubcem; Odyssea připoutaného na stěžni loďe a naslouchajícího zpěvu sirén; portrét básníka Vergilia – cca 3. stol. př. n. l.
- paláce makedonských vládců, Pella – cca 4. stol. př. n. l.

- archeologické naleziště Ostia Antica nedaleko Říma – např. Neptunova projížďka po moři s bujným čtyřspřežím mořských koní v průvodu ryb a mořských příšer na podlaze lázni – od 2. stol. př. n. l.
- ostrov Délos: Dionýsos s křídly jedoucí na tygrovi – 2. stol. př. n.l.
- mozaiky od Sophila z Thmuis jsou příkladem opus vermiculatum (červovité dílo), které svojí technikou zdůrazňují obrys předmětu, postavy – cca 200 př. n. l.
- nilská mozaika z Palestriny (nejstarší římské vyobrazení nilských scén) – 100 př. n. l.
- Alexandrova mozaika z Faunova domu (Pompeje) je tvořena 1 300 000 dílky, z nichž některé mají velikost do půl centimetru čtverečního, byla prý kopií obrazu eretrijského malíře Filoxena z počátku (3. stol. př. n. l.) – cca 100 př. n. l.
- výzdoba mauzolea „samozvané císařovny“ Gally Placidie – Dobrý pastýř (Ravena) – 5. stol. n. l.
- zlatý kříž v hlavní apsidě Hagia Eirene a světské mozaiky v ruinách paláců byzantských císařů (Istanbul) – 8. stol. n. l.
- Podlahy s rozlohou 827 metrů čtverečních ze sedmi miliónů dílků kamenů: černé z Judské pouště, červené z Jericha, bílé z Hebronu a růžové z Betléma v 21 odstínech byly na několik století po zemětřesení ukryty lidským očím a v roce 1935 znovu objeveny v bývalé hlavní lázni Hišáмова paláce v Jerichu – 8. stol.
- mozaika na fasádě baziliky svatého Marka, Benátky – 13. stol.
- průčelí Zlaté brány na Pražském hradě s mozaikou „Poslední soud“ – 14. stol.
- Největší mozaika v Evropě o ploše 450 metrů čtverečních se nachází na budově magistrátu v Ústí nad Labem – 1985.

Mozaika jako alegorie společnosti lidí

Toto malé rozjímání ukončíme pohledem na mozaiku jako na lidskou společnost. Pokud si představíme, že každý z nás je dílkem mozaiky, uvidíme, že máme určité charakteristické vlastnosti, schopnosti, potenciály, temperament, sklony aj. (tedy barvu, tvar, lesk, křehkost materiálu), které se liší. I když se naše osobnost nemusí líbit všem, dokážeme-li najít své místo tak, abychom spolu s ostatními vytvářeli harmonický celek, zrodí se velká možnost, kterou můžeme definovat jako spolupráci a soužití, pochopení a lásku.

V mozaice nejde o krásu jednoho zářivého dílku, ale souladné poskládání všech do jednoho celku. Pak můžeme pochopit, že právě kvůli rozmanitosti a pestrosti jednotlivých částí jsme bohatší, že se můžeme od ostatních učit nebo je sami učit tím, že jsme našli své místo a uplatnění v mozaice života. □

MUŽ, KTERÝ SE PROCHÁZEL S EINSTEINEM

V tomto článku bychom chtěli připomenout významnou osobnost, brněnského rodáka Kurta Gödela, který je svým přínosem pro vědu přirovnáván k další osobnosti, J. G. Mendelovi. A jak to v naší historii někdy bývá, je ve světě známější než u nás.

Narodil se 28. dubna 1906 do dobře situované rodiny textilního továrníka. Jeho otec se vypracoval díky své pílí a umu a matka v synech podporovala úctu ke studiu a intelektuálním zájmům. Kurtovi se dostalo výborného vzdělání na německém gymnáziu. Studoval matematiku, fyziku, jazyky, zajímala ho rovněž filozofie a náboženství. Z Brna odešel do Vídně a na univerzitě se věnoval především fyzice a matematice. Nebyl studentem s mnoha sociálními kontakty, působil spíše uzavřeným, samotářským a introvertním dojmem. O to bohatší musel být jeho vnitřní život.

V roce 1929 mu zemřel otec a toho roku byl naposledy v Brně. Po obhajobě dizertační práce na vídeňské univerzitě začala stoupat jeho hvězdná kariéra a své teorie přednášel i na americké univerzitě v Princetonu. Přestože nebyl Žid, byl pronásledován pro styky s židovskými intelektuály a kolegy. Rozhodl se tedy pro emigraci, protože v Rakousku mu byl zrušen titul docenta, a tak, podobně jako jeho mnozí další kolegové, v roce 1939 prchá před nacismem. Do Ameriky putuje tři měsíce přes Lotyšsko, Litvu, transsibiřskou magistrálou přes Rusko se dostává až do Japonska, a nakonec lodí do San Franciska. Stává se profesorem na Princetonské univerzitě, věnuje se filozofii matematiky a pod vlivem Alberta Einsteina také fyzice. Jeho kolegy se stávají významní vědci, jako např. ekonom Oskar Morgenstern, jeden ze zakladatelů teorie her, Robert Oppenheimer, otec atomové bomby, spoluvůrce kvantové mechaniky Wolfgang Pauli nebo Niels Bohr, vědec zabývající se štěpením uranu. Kurt Gödel byl považován za génia srovnatelného s Einsteinem a v logice byl řazen po bok slavného Aristotela.

Bohužel se s věkem prohlubovaly jeho zdravotní a psychické problémy, kterými trpěl od mládí, a bylo pro něho, puntíkářského introverta, těžké dostát všem společenským povinnostem, jež s sebou statut prvotřídního světového vědce přinášel. Měl velkou oporu ve své ženě, která se o něho starala, ale osudným se mu pravděpodobně stal její dlouhodobý pobyt v nemocnici. Bez její péče chřadl, odmítal jíst cokoli, co mu připravil někdo jiný z obavy před otravou. Jeho celoživotní úzkosti a paranoia se stupňovaly.

V Princetonu se stal jeho důvěrným přítelem Albert Einstein, na jehož teorii relativity Kurt navázal. Bylo to přátelství dvou povahově velmi rozdílných lidí, a přesto se stali důkazem toho, jak hledání pravdy, společný zájem a filozofický nadhled mohou tyto rozdíly překonat. Oba obohatili lidské poznání a jsou řazeni mezi největší mozky všech dob. Albert měl postavení největšího fyzikálního génia, Kurt post božského logika. Volnomyšlenkářský Einstein prý jen tak s někým nevycházel, ale Gödela si oblíbil; našel v něm někoho na stejné myšlenkové úrovni, s nímž může diskutovat a nemusí mu stále něco vysvětlovat. A přestože sám byl veselý a společenský povahy, nevadila mu Kurtova plachost, nepřístupnost až podivinství.

Jedním ze společných témat byly rozhovory o čase, o němž Einstein říká, že závisí na pohybu a gravitaci a že rozdělení na události minulé a budoucí je relativní. Gödel věřil, že čas, jak byl intuitivně chápán, neexistuje. Vesmír rotuje, nerozpíná se, tedy při možnosti velmi rychlého letu bychom se mohli vrátit do jakéhokoliv bodu vlastní minulosti. Vezměme si sci-fi filmy s tématem cestování v čase – Kurt je otec modelu rotujícího vesmíru, a to je základ pro myšlenku, že cesty časem neodporují fyzikálním zákonům.

Význam Gödelovy práce je laické veřejnosti obtížné vysvětlit, pokusme se jej alespoň nastínit. Pro úplné pochopení jeho myšlenek bychom museli proniknout hluboko do vysokoškolské matematiky a mít rozsáhlé znalosti v logice a dalších odborných oborech.

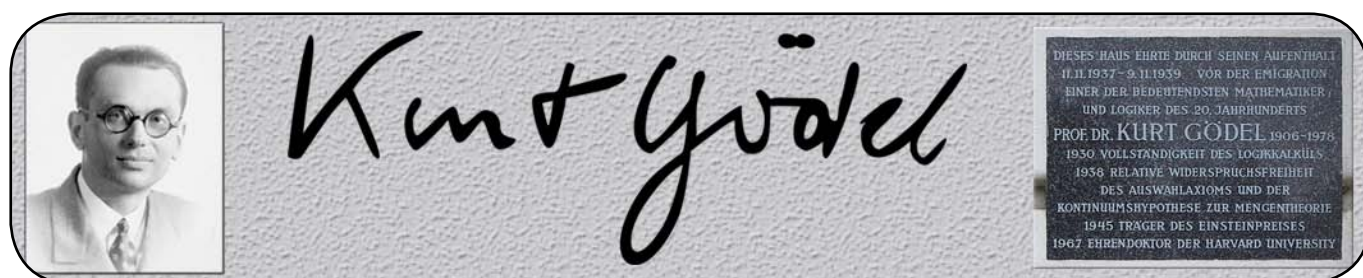
Gödel objevil a formuloval dva teoremy o neúplnosti. První hovoří o tom, že žádný formální systém nemůže být zároveň úplný a bezesporný, a druhý říká, že bezespornost formálního systému nelze uvnitř systému dokázat. Nastavil logické argumenty, v nichž se dodnes pohybuje informatika. Jeho dílo přispělo ke zrodu a vývoji moderních počítačů. Z jeho teorie vyplývá i to, že svět informatiky má svá omezení a že nikdy nebude schopen spočítat naprosto cokoliv. Kdyby žil dnes, zřejmě by poukázal na to, že bychom se neměli nechat tolik ovlivňovat technikou a naopak více bychom se měli zabývat smyslem života. Technika a svět IT je velkým pomocníkem, ale může být i zlým pánem.

Einstein mluvil o hodnotě a ceně života, a to velmi jasně. Cenu má pouze život, který žijeme pro druhé. Gödel měl dar chápat věci jasně a logicky. A jeho procházky s Einsteinem se staly ve vědeckém světě legendou. Velmi dobře se doplňovali. Kurt přežil Alberta o dvacet tři let. Musel mu hodně chybět. Nebyla mezi nimi rivalita, přestože měli rozdílné názory. Hledali ve vědě pravdu. A to je největším odkazem jejich přátelství.

Kurt Gödel se zabýval také otázkou existence boha. Podává ontologický důkaz, z něhož vyplývá, že bůh je nejdokonalejší jsoučno a nevyhnutelně existuje. Musí existovat, protože jsoučno, které existuje, je dokonalejší než jsoučno, které neexistuje. Gödel několikrát vyslovil názor, že materialismus nemůže adekvátně vysvětlit duchovní fenomény.

Možná nás teprve čeká úplné zhodnocení významu objevů tohoto génia pro lidské poznání. Jeho myšlenky přesahují oblast matematiky a přírodních věd. Matematika podle Gödela nikdy nebude všemocná a absolutně jistá. Minimálně si můžeme z jeho závěrů zapamatovat, že formální systémy, tedy i počítače a umělá inteligence mají svá jistá omezení a možnosti, a taktéž si můžeme připomenout Einsteinovou slavnou větu, že pravým znakem inteligence nejsou vědomosti, ale představitivost – a té je schopen pouze člověk.

Kurt Gödel zemřel 14. ledna 1978 v Princetonu. V Brně působí Společnost Kurta Gödela a jeho osobnost nám připomíná ulička u magistrátu, pamětní deska na jeho rodném domě v Pekařské ulici a je po něm pojmenována také budova v Technologickém parku i posluchárna Vysokého učení technického. Navíc je jeho tvář zobrazena na medaili Fakulty informatiky Masarykovy univerzity. □

SÍLA CHŮZE

Jana Hastíková

Pokud chceš jít rychle, běž sám, pokud chceš dojít daleko, jdi s přítelem. Africké přísloví

Snad se může zdát, že toto téma nemá s filozofií nic společného. Není to pravda, právě naopak, filozofii můžeme nalézt všude. Díky pochopení jejich podstaty, se můžeme učit ze všech věcí, a nejvíce z těch nejjednodušších.

Pojďme na to!

Na fyzické úrovni je chůze ten nejpřirozenější pohyb. Pro naše zdraví je mnohem prospěšnější než posilovna nebo speciální cvičení. Pomáhá při hubnutí a je při tom mnohem šetrnější k našim kloubům než běhání. Chůze je velmi prospěšná pro kardiovaskulární systém, zvyšuje kapacitu a výkonnost srdce, snižuje krevní tlak. Zvyšuje se také naše vitální kapacita plic, tedy objem, který máme k dispozici pro dýchání. Při chůzi se spotřebovávají přebytky v našem organismu, především cukr, a tím je velmi dobrou prevencí cukrovky.

Chůze udržuje pevnost a pružnost našich svalů a šlach, zlepšuje a udržuje pohyblivost kloubů, a tím snižuje riziko úrazů a onemocnění pohybového aparátu, například artrózy. Přiměřená zátěž udržuje správný poměr minerálů (vápníku a fosforu) v našich kostech, a je to zásadní prevence řídnutí kostí (osteoporózy).

Často můžeme narazit na doporučení, že je potřeba ujit deset tisíc kroků denně; pro někoho je to málo a pro někoho nedosažitelný cíl. Každý jsme jiný. Limit deset tisíc kroků ve skutečnosti není založen na žádném vědeckém výzkumu, ale byla to marketingová strategie společností, které v šedesátých letech minulého století začaly vyrábět krokoměry. Podle novějších studií výrazně prodlužuje délku lidského života sedm tisíc kroků denně. Ale není potřeba trápit se čísly a počítáním. Jednoduché doporučení mluví o dvaceti až třiceti minutách svižné chůze denně. To znamená jít tak, abychom mohli pohodlně dýchat, nádech nosem a výdech ústy. Důležité je začít, například deseti minutami denně, a postupně přidávat po pěti minutách, až se začneme cítit lépe, a budeme mít z chůze radost.

Pokud máme zdravotní obtíže, můžeme zkusit severskou chůzi, známější jako nordic walking, která vznikla z lyžařských technik a jejíž kolébkou je Finsko. S pomocí chodeckých holí odlehčíme bolestivým kloubům a zapojíme mnohem více svalů horní poloviny těla.

Cesty vznikají chůzí. Franz Kafka

Na psychické úrovni pomáhá pravidelná chůze bojovat proti stresu a depresím. Pravidelný pohyb pomáhá zklidnit emoce i urovnat myšlenky. Vyplavují se endorfiny, díky nimž se cítíme dobře, zvyšuje se tolerance bolesti, objevuje se pocit pohody, získáváme sebevědomí. Když se překonáme a vylezeme na kopec, často nás zaplaví pocit štěstí. Horolezci říkají, že vylézt na horu není jen potvrzením fyzické výkonnosti, ale je to především duchovní zážitek.

Nejen pro naše klouby, ale i pro náš mozek je mnohem prospěšnější chůze po měkkém a různorodém terénu, protože střídání kvality došlapu výrazně stimuluje naši nervovou soustavu. Ideální je tedy procházka v přírodě, v lese, u vody. Procházka na krásném místě, ať už jdeme sami nebo s příjemným doprovodem, je wellness pro naši duši.

Chůze představuje pohyb; pokud přeneseme význam pohybu na psychickou úroveň, znamená to, že kráčíme naším životem. Krok za krokem se přibližujeme ke svému cíli.

Citát *Cesta dlouhá tisíc mil začíná prvním krokem* je připisován mnoha autorům; ať už to byl Lao-c', Konfucius, nebo kdokoli jiný, můžeme ho použít na všech úrovních, fyzické, psychické i duchovní. Pokud chceme v životě něco dokázat nebo změnit, musíme vždy udělat první krok, a tím je naše rozhodnutí. O pokušení prvního kroku, který musí udělat hrdina Ardžuna, vypráví už indický epos Mahábhárata ve své nejslavnější části, Bhagavadgítě.

Udělat věc, které se bojíme, je první krok k úspěchu. Mahátma Gándhí

Jeden z univerzálních zákonů mluví o střídání polarit. Ve všem se střídají principy jin a jang. Střídá se noc a den, teplo a zima, smutek a radost, nádech a výdech. Pokud kráčíme, střídá se pravá a levá noha, krok za krokem. Toto je samotná podstata života, střídání opačných věcí, neustálý pohyb, který nás vede kupředu.

Je dobré životem kráčet se vztyčenou hlavou a jasným cílem. Pokud se o to nepokusíme, nenajdeme svůj směr a cíl a nevyvineme úsilí vlastních kroků, může se stát, že nás osud zavléče na místa, na která jsme nechtěli. Anebo ještě hůře, že zamrzneme na jednom místě, a pak se už nedokážeme pohnout.

Když trénuješ, učíš se kroky a učíš se kroky a učíš se kroky. Tak to jde dlouhý čas. A pak, jednoho dne, se naučíš tančit, a to je velká změna. neznámý autor

Není nutné dělat velké kroky ani velké změny. Právě naopak, mnohem účinnější je kráčet pomalu ale vytrvale, dělat malé kroky, díky kterým si budeme jisti sami sebou na cestě životem.

Chraň mě před strachem, že bych mohl promarnit svůj život. Nedávej mi to, co si přeji, ale to, co potřebuji. Nauč mě umění malých kroků. Antoine de Saint-Exupéry □

PROGRAM AKTIVIT

ZÁŘÍ 2024

**CESTA SRDCE:
SETKÁNÍ S BUDDHOU A SOKRATEM**
Přednáška

PRAKTICKÁ RÉTORIKA – kurz
• Technika řeči, práce s emocemi
• Neverbální komunikace
• Trénink řečnických dovedností

Nově přidáno na YouTube:

SYMBOL NOVÉ AKROPOLIS
Rozhovor s mezinárodním
prezidentem Nové Akropolis
Carlosem Adelantado

SLEDUJTE NÁS

[@NovaAkropolis](https://www.youtube.com/@NovaAkropolis)

[Nova.Akropolis.Ceska.republika](https://www.facebook.com/Nova.Akropolis.Ceska.republika)

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Chtěli byste lépe poznat sami sebe a svět, který nás obklopuje? Máte otázky a hledáte odpovědi? Existuje více cest, jak je najít. A jednu z nich odjakživa nabízí filozofie. Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života. Tento kurz vám přiblíží filozofii takovou, jaká ve své podstatě je: srozumitelnou a užitečnou v našem každodenním životě.

Filozofie pro život

PŘÍRODNÍ FILOZOFIE
ČLOVĚK A UNIVERZUM
ODKAZ DÁVNÉ INDIE
ZÁHADY TIBETU
BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE
MOUDROST ČÍNY
VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI
PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“
ARISTOTELES
PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA
DŮLEŽITOST VÝCHOVY
EGYPT
ŘÍM A STOIKOVÉ
DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST
DĚJINY A MYTOLOGIE
HISTORICKÉ CYKLY
SVOBODA A OSUD

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející
schopnosti člověka:

POZORNOST
KONCENTRACE
PAMĚŤ
IMAGINACE
VŮLE atd.

Není hanbou nic nevědět,
ale je hanbou
nechtít se ničemu učit.

latinské přísloví

NOVÁ AKROPOLIS
MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

FILIZOFIE
KULTURA
DOBROVOLNICTVÍ

www.akropolis.cz